

اقتصاد کلان

پایان شد

www.ketab.ir

سرشناسه: هاینبرگ، ریچارد، ۱۹۵۰ - م. / Heinberg, Richard / عنوان و نام پدیدآور: پایان رشد / ریچارد هاینبرگ: ترجمه محمدحسین قادری. / مشخصات نشر: تهران: انتشارات دنیای اقتصاد، ۱۳۹۶. / مشخصات ظاهری: ۳۶۸ص: ۱۴/۵×۲۱/۵س.م. / شابک: ۴-۷۶-۸۵۹۱-۶۰۰-۹۷۸ / وضعیت فهرست نویسی: فیبا / یادداشت: عنوان اصلی: c2011, The end of growth: adapting to our new economic reality / یادداشت: بالای عنوان: اقتصاد کلان. / موضوع: شاخص‌های اقتصادی / موضوع: Economic indicators / موضوع: اقتصاد -- آینده‌نگری / موضوع: Economic forecasting / موضوع: رشد اقتصادی / موضوع: Economic development / موضوع: منابع طبیعی / موضوع: Natural resources / شناسه افزوده: قادری، محمدحسین، مترجم / رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶ پ ۲ هـ ۳ / HC۵۹ / رده‌بندی دیویی: ۳۳۰/۹۰۵ / شماره کتابشناسی ملی: ۴۸۱۱۶۷۴

www.ketab.ir

پایان رشد / ناشر: انتشارات دنیای اقتصاد / مولف: ریچارد هاینبرگ / مترجم: محمدحسین قادری /
طراح جلد و یونیفورم: حسن کریمزاده / صفحه آرا: مریم فتاحی / مدیر تولید: انوشه صادقی آزاد / نوبت
چاپ: اول-۱۳۹۶ / شمارگان: ۵۰۰ نسخه / شابک: ۴-۷۶-۸۵۹۱-۶۰۰-۹۷۸ / چاپ: پردیس /
تمام حقوق این اثر محفوظ و متعلق به نشر دنیای اقتصاد است / نشانی انتشارات و فروشگاه: تهران، خیابان شهید
مطهری، بین میرزای شیرازی و سنایی، شماره ۳۷۰ / تلفن: ۴۳-۸۷۷۶۲۷۴۰ / دورنگار: ۸۷۷۶۲۷۴۴ / پست
الکترونیک: book@den.ir / پایگاه اینترنتی: book.den.ir

www.ketab.ir

س گفتار	۱۱
مقدمه	۱۵
استاندارد های رشد	۱۵
چرا رشد پس از سن بلوغ	۱۶
پایان رشد شکم و کمر جوانان بود	۲۰
آیا رشد عادی نیست؟	۲۵
ریاضیات ساده در خصوص رشد	۲۹
ستاریوی اوج نفت (Peak Oil)	۳۰
از تئوری هراس آور تا واقعیت هراس آورتر	۳۳
انفجار جناب‌ها	۳۴
پس از رشد چه خواهد شد؟	۳۶
راهنمای کتاب	۳۸
فصل اول	
مسابقه بالن‌های بزرگ	۴۵
تاریخ اقتصادی در ده دقیقه	۴۶
اقتصاد برای شتاب‌زدگان	۵۴
اقتصاد قرن بیستم	۶۰
ادوار تجاری، نرخ بهره و بانک‌های مرکزی	۶۵
پول دیوانه	۷۲
من به شما مدیونم	۷۸
فصل دوم	
صدای وزش باد	۸۳
خانه‌های بر آب	۸۴
تنظیم صحنه ۲۰۰۱-۱۹۷۰	۸۶

بانک‌های سابه‌ای و حباب مسکن	۹۱
چه چیز بالا می‌رود؟	۹۳
مادر همه شفتگی‌ها	۹۸
محدودیت‌های بدهی	۱۰۱
کلیه وام‌ها بالا و جایی برای ادامه نیست	۱۱۴
مشوق‌های بی‌ارزش، کمک‌های مالی توخالی	۱۱۷
اقدامات سایر ملل و بانک‌های مرکزی آنان	۱۲۵
پس از اینکه کلیه تیرها از کمان رها شد	۱۲۷
رکود یا تورم	۱۳۲
پلی به ناکجا آباد	۱۳۵

فصل سوم

محدودیت‌های کره زمین: چرا رشد بر نمی‌گردد؟	۱۱۰
نفت	۱۴۲
سایر منابع انرژی	۱۵۰
تفاوت زمین است بازار به کمبود منابع پاسخ دهد	۱۵۷
بیماری کلیه کس	۱۵۷
آب	۱۶۳
غذا	۱۶۹
فلزات و مواد معدنی در زمین	۱۷۸
تغییرات آب‌وهوا، اثرات، کاهش کیفیت محیط‌زیست و مصائب طبیعی	۱۸۲

فصل چهارم

آیا نوآوری، جایگزینی و کارایی ادامه رشد را فراهم خواهد کرد	۱۹۵
جایگزینی برای همیشه	۱۹۷
بازدهی انرژی نجات‌بخش است	۲۰۵
توسعه کسب و کار، شواهد در راه	۲۱۶
قانون مور یا مورفی؟	۲۲۰
تخصص و جهانی‌سازی: تولیدکننده‌ها تحت فرمان ما	۲۲۷

فصل پنجم

کیک در حال کوچک شدن: رقابت و رشد نسبی در دنیای نوآوری	۲۳۵
حباب در چین	۲۳۶
جنگ ارزها	۲۵۲
ژئوپلیتیک بعد از رشد	۲۶۰
فشار جمعیت: پیر در برابر جوان در روی سیاره	۲۶۵
پایان توسعه	۲۷۱
کشمکش بین فقیر و غنی در اقتصاد بعد از رشد	۲۷۹

فصل ششم

مدیریت رکود (انقباض): بازتعریف پیشرفت	۲۸۹
سناریوی تکوین	۲۹۱
آرایشگاه برای همه	۲۹۶
بول بعد از رشد	۳۰۳
علم اقتصاد بعد از رشد	۳۱۰
شادمانی ناخالص ملی	۳۲۲
مشکلات ما در اصل قابل حل است	۳۲۸

فصل هفتم

زندگی بعد از رشد	۳۳۹
تنظیم اولویت‌ها	۳۴۱
شهرهای گذار	۳۴۳
کلون‌های امنیت مشترک	۳۴۷
اقتصاد چینی: چرخه‌ری نقشه	۳۵۰
چین: جامه پایدار به چه می‌ماند؟	۳۵۷
چین: از	۳۶۱
یادداشت‌ها	۳۶۵

www.ketab.ir

پیش‌گفتار

طی دو قرن گذشته، رشد اقتصادی شاخص ارزیابی رفاه ملی بوده است و اشتغال و سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های انسانی با رشد اقتصادی محقق شده است. در طول این دوران، جمعیت جهان از حدود دو میلیارد نفر به بیش از ۷ میلیارد نفر در شرایط حاضر افزایش یافته و بنابراین ضرورت رشد اقتصادی را هرچه بیشتر مطرح کرده است. باید پذیرفت که بدون رشد اقتصادی، صنایع میلیون و شاید میلیاردها نفر از جمعیت جهان هیچ‌گاه به شیوه زندگی مدرنی که انسان ملل صنعتی دست نخواهند یافت، بلکه اساساً از مواهب رشد برخوردار نخواهند شد.

جهان طی یک قرن گذشته، شاهد رشد انبساطی در سطح و شتابی بی‌سابقه در تاریخ بشر بوده است که آثار خارجی و مثبت آن باعث طرح دیدگاه دوران پایان رشد شده است.

اکنون برخی متفکران با استناد به موانع موجود بر سر راه رشد اقتصادی نظریه اقتصاددانان جریان غالب را در زمینه رشد دائمی تولید مورد چالش قرار داده‌اند. این متفکران راه و روش متفاوتی را برای تحلیل موضوع نیل به هدف‌های اقتصادی و اجتماعی و لذا رشد اقتصادی پیشنهاد می‌کنند که آنان را در مقابل گروه اول، یعنی جریان فکری غالب قرار می‌دهد.

ریچارد هاینبرگ^۱ یکی از متفکرانی است که با طرح مقوله پایان رشد به تبیین این موضوع پرداخته و رشد اقتصادی را به شکل متعارف پایان یافته تلقی می‌کند. کتاب پایان رشد^۲ در سال ۲۰۱۱ انتشار یافت و پس از مدت کوتاهی توسط یکی از دوستان برای مطالعه به من توصیه شد. از آنجا که مطالب کتاب با برخی نکاتی که از قبل در ذهن من بود همخوانی داشت مورد علاقه من قرار گرفت و نسبت به ترجمه آن اقدام کردم.

مزمان با ترجمه کتاب تحولاتی در برخی کشورهای صنعتی درباره رشد اقتصادی و پس از بحران مالی اخیر به وقوع پیوست که در تناقض با پیش‌بینی‌های، نه بسنده به نظر می‌رسید و بنابراین مرا از پیگیری و انتشار کتاب باز داشت. با ورود این پس از مدتی طی چند مکاتبه با نویسنده و موسسه انتشاراتی از (بیت کربن)^۳ در مورد بحران اخیر و بازگشت رشد اقتصادی در بعضی کشورهای صنعتی نظر آنان را جویا شدم (ترجمه مکاتبات ضمیمه است). اگرچه مطالب نکمی ارائه شده کاملاً مرا متقاعد نساخت، با توجه به مطالب جامع کتاب و توصیه‌هایی در ستاد تصمیم به انتشار آن گرفتم.

گرچه ترجمه چنین کتابی با اسب روان و به زبان ساده روزمره کار آسانی نیست زیرا بخش قابل توجهی از مطالب این کتاب در خصوص اقتصاد آمریکا که اقتصادی صنعتی و پیشرفته و دارای ساختارهای وسیع بانکی و پولی و بازرگانی تکامل یافته است نوشته شده است. به طور کلی نکات مورد توجه من در کتاب که منجر به نشر آن شد به شرح زیر است.

- در عرصه ادبیات اقتصادی داخل کشور کتاب پایان رشد یک کتی تکست بوده و تا جایی که من می‌شناسم جای آن خالی است.

- گرچه کتاب ابعاد مختلف اقتصاد جوامع را مورد بررسی قرار می‌دهد ولی به نظر می‌رسد مطالعه و درک مطالب آن برای عموم تقریباً سهل و آسان باشد.

- کتاب یک بررسی اجمالی تاریخی از مفاهیم مبادله در اقتصاد تا اقتصاد

تجارت و اقتصاد نوین انجام می‌دهد و تاکید خود را از انقلاب صنعتی به بعد با توجه به نقش سوخت فسیلی قرار داده است. در این پروسه نقش پول به‌طور برجسته‌ای مطرح می‌شود و بحران مالی ۲۰۰۸-۲۰۰۷ را از زاویه دیگری به غیر از آنچه تاکنون مطرح بوده بررسی می‌کند و نکات بانکداری سایه‌ای^۱ و مشتقات مالی و تئوری حباب‌ها^۲ را مطرح کرده و به‌طور عمده به طرح این مقوله می‌پردازد که تئوری رشد اقتصادی مد نظر جریان فکری غالب مبتنی بر شرایع^۳ به وجود آمده بعد از انقلاب صنعتی بوده و اقتصاددانان جریان (غالب) یک رصعت نه لزوماً عادی را عادی فرض کرده‌اند.

درچه سه عامل تهی شدن و تخلیه منابع طبیعی، اثرات زیان‌بار تولید بر محیط زیست و شکنجی‌های مالی ناشی از عدم توازن سیستم‌های پولی، مالی و بانکی برای - هانگ شدن با کمیابی منابع به‌عنوان عوامل اصلی روند پایان رشد معرفی شده و نقش محوری در این زمینه دارند، ولی روند تحول تاریخی هر سه عامل به‌طور جداگانه در کتاب توضیح داده شده که ارائه مطالب تجربی جالب و گفتنی متنوع در هرچیز یادداشت‌ها در هر فصل به کتاب غنای بیشتری بخشیده است.

- اینکه آیا نوآوری، جایگزینی و نرابی اداه رشد اقتصادی را برای همیشه میسر می‌کند به تفصیل مورد بحث قرار گرفته است.

- گرچه نویسنده با طرح فصلی به‌عنوان زندگی بعد از رشد به پیش‌بینی و پیشنهادها^۴ خاص در زمینه زندگی اجتماعی پرداخته است اما خود اذعان دارد که این پیش‌بینی قمارگونه است و آن را با قطعیت بیان نمی‌کند در ترجمه هیچ بخشی از کتاب حذف نشده و سعی شده کل مطالب ارائه داده شود. زیرنویس‌ها اگرچه تکراری است خود حاوی مطالب قابل توجه است.

محمد حسین قادری

تهران تیرماه ۱۳۹۵